

Annales

Instituti

Archaeologici

VII - 2011

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Nikolina Matetić Pelikan (ETNOtrend d.o.o.)

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Stephen Hindlaugh (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

PRINTERA GRUPA d.o.o., Sveta Nedelja

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2011.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine
- 20** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca
- 23** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna iskopavanja prapovijesnog nalazišta u Vlatkovcu
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2010. godine
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010. – rezultati probnih istraživanja prapovijesnog groblja Glavičice
- 45** **Tatjana Tkalčec**
Probna arheološka istraživanja visinskog gradišta Sveta Ana – Gradina 2010.
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Rezultati istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg u 2010. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Results of the 2010 Trial Excavations of the Batina–Sredno Site
- 20** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of National Road Section D-34 – Donji Miholjac Bypass
- 23** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of the D-2 National Road Route–Našice Bypass
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički–Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavations of a Prehistoric Site in Vlatkovac
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological Excavations of the Crkvari–St. Lawrence's Church Site 2010
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010 – Results of Trial Excavations of the Glavičice Prehistoric Cemetery
- 45** **Tatjana Tkalčec**
2010 Archaeological Trial Excavations of the Hill Fort of Sveta Ana–Gradina
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Results of the 2010 Excavations of the Virje–Volarski Breg Site

<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-cesta A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction</i></p>
<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p>Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2010.</p>	<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p><i>Hvar, Island of Sveti Klement – Soline Bay, Archaeological Excavations 2010</i></p>
<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-cesta Zagreb – Sisak, dionica Velika Gorica jug – Lekenik</p>	<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue Excavations of AS 6 Gornji Vukojevac on the Zagreb – Sisak Motorway Route, Section Velika Gorica South – Lekenik</i></p>
<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivancu godine 2010.</p>	<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological Excavations at the Stari Grad Site in Ivanec 2010</i></p>
70 Tatjana Tkalčec Arheološka istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2010. godine	70 Tatjana Tkalčec <i>2010 Archaeological Excavations of Vrbovec Castle in Klenovec Humski</i>
<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Zaštitna arheološka istraživanja na Starom gradu Dubovac 2009-2010.</p>	<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Archaeological Rescue Excavations at Stari Grad Dubovac 2009-2010</i></p>
<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović-Osovlje i Crkvina-Bukovlje (Karlovačka županija)</p>	<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Excavations of Prehistoric Hill Forts at Barilović-Osovlje and Crkvina-Bukovlje (Karlovac County)</i></p>
85 Asja Tonc Rezultati probnih istraživanja na gradini Sv. Trojice kod Stari-grada-Paklenice 2010.	85 Asja Tonc <i>Results of the Trial Excavations of the Sveta Trojica Hill Fort near Starigrad-Paklenica 2010</i>
88 Goranka Lipovac Vrkljan Crkvenica – <i>Ad turres</i>, prošlogodišnje otkriće još jedne rimske keramičarske peći na lokalitetu „Igralište“	88 Goranka Lipovac Vrkljan <i>Crkvenica – Ad Turres, Last Year's Discovery of Another Roman Kiln at the "Igralište" Site</i>
<p>93 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p>Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.</p>	<p>99 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p><i>2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar</i></p>

Terenski pregledi

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2010.

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našice 2010. godine

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Arheološki lokaliteti na trasi brze ceste Brestovac – Staro Petrovo Selo

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Terenski pregled trase buduće auto-ceste A13, dionica Bjelovar–Virovitica–granica s Mađarskom

118 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje plovnog kanala „Grad Pag – Košljun“ i područja sanacije kamenoloma Vranja

Field Surveys

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

2010 Field Survey of the Valpovo Region Archaeological Sites

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

The Results of Archaeological Survey of the Terrain around Našice 2010

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Archaeological Sites on the Brestovac-Staro Petrovo Selo Expressway Route

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Field Survey of the Planned A13 Motorway Route, Section Bjelovar–Virovitica–Hungarian Border

118 **Asja Tonc**

Field Survey of the Planned Construction Area of the Town of Pag-Košljun Channel and the Restoration Area of Vranja Quarry

- 1 Sotin
- 2 Batina-Sredno
- 3 Donji Miholjac - obilaznica
- 4 Našice
- 5 AN 2a Markovac Našički - Orašje 2
- 6 Vlatkovac
- 7 Slavonski Brod - Galovo
- 8 Crkvari
- 9 Dolina-Glavčice
- 10 Sveta Ana Gradina
- 11 Virje-Volarski breg
- 12 AN 1 Grabrič- Farkaševac
- 13 Sv. Klement - Soline
- 14 AN 6 Gornji Vukojevac
- 15 Ivanec
- 16 Klenovec Humski - Plemički grad Vrbovec
- 17 Stari grad Dubovac
- 18a Barilovići - Osovlje
- 18b Crkвина - Bukovlje
- 19 Gradina Sv. Trojice
- 20 Crikvenica - Igralište
- 21 Stancija Blek-Tar

Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.

Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010

Daria Ložnjak Dizdar
Mirela Hutinec

Primljeno/Received: 21.03.2011.
Prihvaćeno/Accepted: 23.05.2011.

Probna arheološka istraživanja u Sotinu 2010. godine provedena su u dvije kampanje (u svibnju, te u kolovozu i početkom rujna) kojima je cilj bio istražiti, prema dosadašnjim spoznajama, središnji dio željeznodobnog groblja daljske grupe te provjeriti da li se prostorna distribucija grobova razlikuje i kronološki kao što je to bio slučaj u prethodnim istraživanjima. Uz 15 grobova daljske grupe s početka željeznog doba, otkriven je i periferni dio civilnog naselja te dio obrambenog sustava privremenog vojnog logora koji su položeni jugoistočno od vojne utvrde Cornacum smještene na Popinom brdu. Radi se dosad o prvom sigurnom otkriću jednog privremenog vojnog logora na hrvatskom dijelu limesa kojem je u budućim istraživanjima potrebno definirati površinu i unutarnju infrastrukturu.

Ključne riječi: Sotin, Podunavlje, naselje, groblje, starije željezno doba, grupa Dalj, rimsko razdoblje, privremeni vojni logor, limes

Key words: Sotin, Danube region, settlement, cemetery, Early Iron Age, Dalj group, Roman period, temporary military camp, Limes

Probna arheološka istraživanja u Sotinu provedena su treću godinu zaredom sredstvima projekta MZOŠ-a *Razvoj i mobilnost protopovijesnih zajednica na tlu kontinentalne Hrvatske* pri Institutu za arheologiju, a u suradnji s Gradskim muzejom Vukovar.¹ U istraživanjima poduzetim 2010. godine cilj je bio ispitati, prema dosadašnjim spoznajama, središnji dio željeznodobnog groblja te provjeriti da li se prostorna distribucija grobova razlikuje i kronološki kao što je to bio slučaj tijekom prethodnih iskopavanja. Ljubaznošću vlasnika k. č. 1042 k. o. Sotin gospodina Zlatka Vukojevića iz Vukovara istražene su tri sonde (7–9) koje se nalaze u jugoistočnom dijelu današnjeg sela Sotin, a sjeverozapadno od sonde 4 i 5 iz 2009. godine. Istraživanja su rezultirala važnim otkrićima za topografiju dijela Sotina kojeg, zbog izgrađenosti, nije moguće arheološki istraživati u većim površinama. Isto tako, provjerene su pretpostavke o postojanju horizontalne stratigrafije željeznodobnog groblja kao i naselja iz rimskog vremena te njegov odnos prema južnoj nekropoli, dijelom istraženom u jesen 2009. godine. Ovogodišnja istraživanja nastavak su proučavanja protopovijesnih zajednica naseljenih u Podunavlju na primjeru bogatog arheološkog nalazišta u Sotinu gdje su poznati položaji željeznodobnog naselja i istovremenog groblja s pretpostavljenim kontinuitetom kroz čitavo 1. tis. pr. Kr.²

Dosad su na osnovi terenskih pregleda i istraživanja (2008. i 2009.) definirani približni opseg naselja iz vremena starijeg željeznog doba te je naznačena istočna granica istodobnog groblja na kojem se nazire i moguće postojanje horizontalne stratigrafije pokopavanja. Iznimno je i otkriće rimske biritualne

Sl. 1 Istraženi dio fosse privremenog vojnog logora (foto: M. Hutinec).

Fig. 1 Excavated part of the temporary military camp fossa (photo: M. Hutinec).

Sl. 2 Profil ukopa fosse (foto: M. Hutinec).

Fig. 2 Profile of a fossa dig (photo: M. Hutinec).

1 Rezultati probnih istraživanja 2008.–2010. godine detaljnije su prikazani na izložbi i u katalogu *Arheološke spoznaje o Sotinu* postavljenoj u studenom 2010. godine u Gradskom muzeju Vukovar. U ovogodišnjoj kampanji posjetili su nas brojni stručnjaci iz Hrvatske i iz inozemstva. Zahvaljujemo na stručnim konzultacijama i podršci dr. sc. Zoranu Greglu, muzejskom savjetniku Arheološkog muzeja u Zagrebu, dr. sc. Draganu Božiču i dr. sc. Janezu Dularu iz Instituta za arheologiju u Ljubljani, dr. sc. Predragu Medoviću iz Novog Sada i dr. sc. Marku Dizdaru iz Instituta za arheologiju.

2 Više o ciljevima i zadacima ovih istraživanja u: Dizdar 2010.

nekropole iz 2. i 3. st. koja zasad predstavlja najveće istraženu rimsku nekropolu na limesu u zapadnom dijelu Srijema (Ložnjak Dizdar et al. 2009; Ložnjak Dizdar, Hutinec 2010). Bo-

Sl. 3 Nalaz pithosa *in situ* u jami SJ 348 (foto: D. Ložnjak Dizdar).
Fig. 3 *In situ pithos find in pit SU 348 (photo: D. Ložnjak Dizdar).*

gatstvo arheološke baštine u Sotinu, poznato najvećim dijelom iz slučajnih nalaza, podcrtava svu složenost i potrebna znanja u provedbi arheoloških istraživanja ovog iznimnog lokaliteta na kojem postoji nekoliko desetaka horizonata življenja od vremena prapovijesti do novog doba (Ilkić 1999; 2003).

Iskopavanja su u 2010. godini provedena tijekom dvije kampanje: prva je bila u proljeće (3.–15. svibnja), a druga u kasno ljeto (25. kolovoza – 4. rujna) u kojima je ukupno istražena površina od 1108 m². Sonda 7, veličine 386,5 m², nalazila se jugozapadno od prošlogodišnje sonde 6, dok se manja sonda 8 veličine 37,5 m² nalazila sjeveroistočno od sonde 6 i 7, bliže današnjoj ulici Hrvatske nezavisnosti. Sonda 9, površine 684 m², istražena je u ljetnoj kampanji, a nalazila se istočno do sonde 7.

Najmanje je arheoloških cjelina zabilježeno u sondi 8 u kojoj su pronađeni ostaci recentnog kanala te jame iz rimskog vremena. U sondama 7 i 9, uz recentne ukope, otkrivena su dva horizonta iz rimskog razdoblja: stariji kojem pripadaju istraženi bunari i jame koje su presječene mlađim kanalima (SJ 343, 344, 347) orijentacije istok–zapad. U obje sonde otkriveni su i grobovi iz starijeg željeznog doba.

Vrijedno otkriće predstavlja istraženi dio dvostruke *fosse* privremenog vojnog logora (sl. 1–2) koji je smješten jugoistočno od položaja rimske utvrde *Cornacum*. Fossa je presječena u dužini od 16 m (širina sonde 7+9) te pripada obrambenom jarku oko privremenog vojnog logora.³ Obrambeni jarak širok je 3,40 m, a dubok 1,20 m. U njegovoj zapuni pronađen je manji broj keramičkih ulomaka te željezna ostruga. U istraživanjima 2009. godine otkriven je dio istog obrambenog jarka u sondi 4 koja je položena oko 140 m istočnije od sonde 7 i 9. Širina i

3 Na iscrpnim podacima o vojnim logorima najsrdačnije se zahvaljujemo dr. sc. Domagoju Tončiniću, višem asistentu na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

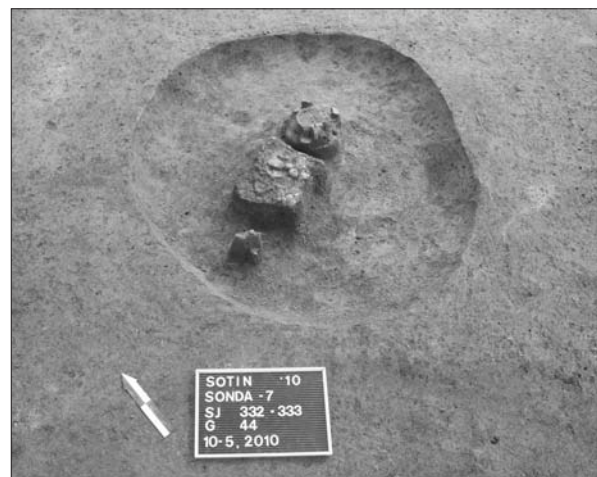
Sl. 4 Nalazi *in situ* u jami SJ 420 (foto: D. Ložnjak Dizdar).
Fig. 4 *In situ finds in pit SU 420 (photo: D. Ložnjak Dizdar).*

dubina jarka te njegove konstrukcijske karakteristike iste su u svim sondama, što pokazuje da se radi o jednom logoru kojem su tako definirane dvije stranice, sjeverna i istočna. Međutim, to još uvijek ne omogućava izračun njegove površine kao niti definiranje položaja ulaza. Privremeni vojni logor načinjen je jugozapadno od južne nekropole, a dijelom preko jugozapadnog ruba gospodarskog dijela civilnog naselja. Ipak, radi se o prvom potvrđenom privremenom rimskom vojnom logoru na prostoru sjeverne Hrvatske što je od iznimne važnosti za buduća istraživanja limesa u Hrvatskoj.

Istraženi rimski dio naselja odnosi se na veće jame koje su, sudeći prema nalazima, služile kao jame za zalihe ili bunari, na osnovi čega se može zaključiti kako se radi o rubnom dijelu naselja koji je imao gospodarsku funkciju. U jami SJ 348 pronađen je pithos koji je bio položen u dublje ukopani dio jame koja je vjerojatno služila za pohranu zaliha (sl. 3).

Otkriće rubnog dijela civilnog naselja u stratigrafskom odnosu prema privremenom logoru rasvijetlilo je slojevitost rimskog perioda u jugoistočnom dijelu Sotina, pri čemu se s pravom može tvrditi kako se radi o rubnom dijelu *Cornacuma*. S obzirom na isključivo otkriće jama u sondama 7 i 9 koje se preliminarno, prema nalazima, mogu datirati u 2.–3. st., radi se o rubnom gospodarskom dijelu naselja. Ti su objekti presječeni kanalima koji pripadaju najmlađe istraženim cjelinama, vjerojatno iz 4. st., koje su zabilježene i na položaju južne nekropole, a povezuju se s postojanjem stambene faze kojoj pripadaju ostaci ukopa za temelje veće zgrade za koju se pretpostavlja da je uvijek postavljena smjerom pružanja rimske ceste.

U istraživanjima je obuhvaćen i dio groblja iz starijeg že-

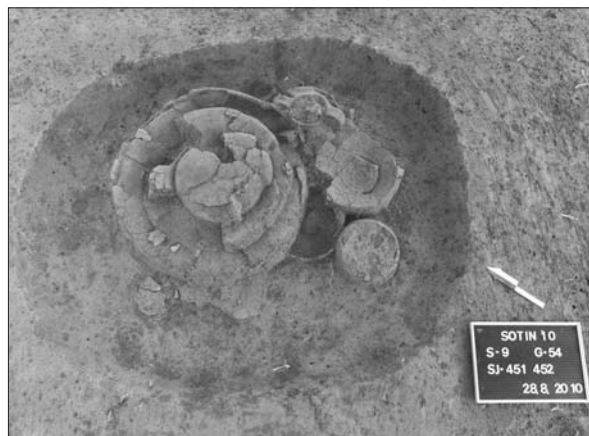
Sl. 5 Grob 44 (foto: M. Hutinec).
Fig. 5 *Grave 44 (photo: M. Hutinec).*

Sl. 6 Grob 45 presječen ukopom rimske jame SJ 321 (foto: M. Hutinec).

Fig. 6 Grave 45 cut by the Roman pit SU 321 (photo: M. Hutinec).

ljeznog doba. Prema sadašnjem stanju istraživanja, vjerojatno je sondama 7 i 9 zahvaćen njegov zapadni dio. Ukupno je istraženo 15 paljevinških grobova daljske grupe (grobovi 43–57), dok u sondi 8 daljski grobovi nisu zabilježeni. Istraženi daljski grobovi dali su izuzetne podatke o načinu pokopavanja u vrijeme starijeg željeznog doba. Dio grobova uništen je obradom zemljišta ili ukopavanjem rimskih objekata (grobovi 43, 46, 47, 48, 52, 55), pa su podaci o načinu pokopavanja o njima vrlo oskudni. Osim grobova u kojima su spaljeni ostaci pokojnika bili položeni u urnu (grobovi 45, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57), u grobu 44 (sl. 5) zabilježeno je kako su spaljeni ostaci pokojnika bili položeni u grobnu raku u nekom organskom materijalu i na njih je stavljeno vreteno od kojeg su preostali nalazi pršljena koji su se sačuvali iznad spaljenih kostiju. Spaljeni ostaci pokojnika, zajedno s dijelovima nošnje koji su također bili spaljeni na lomači, položeni su u veće lonce-urne, dok se oko njih u nekim grobovima nalaze ostali keramički prilozi (grobovi 45, 50, 51, 53, 54, 57). Od nošnje, najčešće se radi o nalazima brončanih spiralnih vitica za kosu, željeznim obručima pojasa i koštanim ukrasima. Nošnjom su bogato bile opremljene pokojnice iz grobova 45 i 56. Bogatstvom priloga posebno se ističe grob 54 u kojem je, uz urnu pokrivenu zdjelom, u grob bio priložen čitav keramički servis (*kantharos*, plitica na nozi, dvije zdjele, cijedilo

Sl. 7 Grob 54 (foto: D. Ložnjak Dizdar).

Fig. 7 Grave 54 (photo: D. Ložnjak Dizdar).

i zdjelica (sl. 7)). Raznolikost u izboru priloga u grobovima svjedoči o individualnom pristupu zajednice pri ispraćanju pokojnika na drugi svijet. Uz opći kanon spaljivanja i pokopa ostataka pokojnika u urni, ostali prilozi (nošnja i keramičke posude) u grobovima odabrani su ovisno o dobi, spolu, ali i društvenom položaju pojedinca u ondašnjoj zajednici.

Grobovi daljske grupe koji su istraženi 2010. godine prema keramičkim oblicima mogu se datirati u 8. i prvu polovinu 7. st. pr. Kr., odnosno u IIIa i IIIb keramički horizont prema C. Metzner-Nebelsick (2002: 172–175, Abb. 75). Najbližnji grobovi prema keramografiji i nošnji istraženi su u dosad najvećem istraženom groblju daljske grupe u Doroslovu u Bačkoj (Trajković 2008).

Sumiranjem dosadašnjih spoznaja iz četiri kampanje istraživanja o rasporedu pokopavanja na groblju u Sotinu može se zaključiti kako je zajednica daljske grupe svoje mrtve pokopavala u grobove koji su raspoređeni u redovima. O tome najbolje svjedoči raspored grobova istraženih 2010. godine u sondama 7 i 9. Udaljenost između grobova je raznolika, što možda ukazuje na rodovski princip u pokopavanju, iako se dosad istraženi grobovi, usprkos velikom prostornom rasponu među sondama, mogu datirati u razdoblje od 9. do sredine 7. st. pr. Kr, odnosno u II i IIIa-b fazu daljske grupe. Antropološke analize koje su u tijeku donijet će nove spoznaje o ovim pitanjima, dok će buduća iskopavanja naznačiti odgovore o položaju najstarijih grobova te u kojim se smjerovima groblje širilo tijekom višestoljetnog pokopavanja.

Arheološka istraživanja u Sotinu 2010. godine iznova su dala izvanredne rezultate o groblju daljske grupe iz starijeg željeznog doba te o horizontalnoj i vertikalnoj stratigrafiji *Cornacuma*. Ona su ukazala i na smjer planiranih budućih iskopavanja u kojima je potrebno definirati: zapadnu granicu željeznodobnog groblja, veličinu i infrastrukturu privremenog vojnog logora te provedbu daljnjih terenskih pregleda u cilju detaljnijeg definiranja bogate horizontalne slojevitosti izuzetnog arheološkog nalazišta položenog uz Dunav.

Literatura

- Dizdar, M. 2010, Arheološka istraživanja u Sotinu – zadaci i ciljevi, in: *Arheološke spoznaje o Sotinu, Rezultati probnih istraživanja 2008.-2010.*, Vukovar, katalog izložbe, 15–19.
- Ilkić, M. 1999, *Hrvatsko Podunavlje u željeznom razdoblju – posljednje tisućljeće prije Krista*, Sveučilište u Zadru, magistarski rad.
- Ilkić, M. 2003, *CORNACUM - Sotinski prostor i njegovo mjesto u organizaciji južnog dijela provincije Panonije*, Sveučilište u Zadru, doktorska disertacija.
- Ložnjak Dizdar, D., Ilkić, M., Hutinec, M. 2009, Sotin-Srednje polje, probna arheološka istraživanja 2008., *Annales Instituti Archaeologici*, V, 12–14.
- Ložnjak Dizdar, D., Hutinec, M. 2010, Sotin-Jaroši, probna arheološka istraživanja 2009., *Annales Instituti Archaeologici*, VI, 7–10.
- Metzner-Nebelsick, C. 2002, *Der „Thrako-Kimmerische“ Formenkreis aus der Sicht der Urnenfelder- und Hallstattzeit im südöstlichen Pannonien*, Berlin.
- Trajković, D. 2008, *Đepfeld – nekropola starijeg gvozdenog doba kod Doroslava*, Sombor.

Summary

The 2010 archaeological trial excavations in Sotin were conducted in two campaigns (in May, and in August and the beginning of September). Their objective was to explore the central part of the Dalj group Iron Age cemetery and to check whether the spatial distribution of the graves varies chronologically, as was the case in previous excavations. Besides 15 Dalj group graves from the beginning of the Iron Age, the peripheral part of the civilian settlement and part of the defence system of a temporary military camp, situated south-east of the Cornacum fort on Popino Brdo, were also excavated. This was the first certain discovery of a temporary military camp on the Croatian part of the Limes. Its structure and inner

infrastructure need to be defined in future excavations. The temporary military camp was built south-west of the southern necropolis, and partly ran across the south-western periphery of the industrial part of the civilian settlement. The discovery of the peripheral part of the civilian settlement in a stratigraphic relationship to the temporary camp has shed light on the multiple Roman layers in the south-eastern part of Sotin. It can be asserted with certainty that this is a peripheral part of Cornacum. Considering the fact that pits were found exclusively in trench 7 and 9, which according to the finds can preliminarily be dated to the 2nd-3rd centuries, this was a peripheral industrial part of the settlement. The structures were cut by channels belonging to the earliest excavated complexes, presumably from the 4th century, which were recorded at the southern necropolis site and associated with a residential phase, to which belong the remains of the foundations of a relatively large building whose position is believed to have been determined by the direction of a Roman road.

The various goods excavated in Dalj group graves suggest the community's individual approach to sending off the deceased to the next world. Besides the general cremation rules and burying the mortal remains in an urn, other grave goods (attire and ceramic vessels) were selected according to age, sex, and also the social position of community members.

The shapes of pottery from Dalj group graves excavated in 2010 suggest they date from the 8th and first half of the 7th century B.C., that is in the IIIa and IIIb pottery horizon according to C. Metzner-Nebelsick (2002: 172-175, Abb. 75). The most similar graves based on ceramography and attire have been unearthed in the so-far largest excavated Dalj group cemetery in Doroslov, Bačka (Trajković 2008).

The 2010 archaeological excavations in Sotin again achieved excellent results in the Dalj group Early Iron Age cemetery, as well as on the horizontal and vertical stratigraphy of Cornacum. They also suggested the directions of planned future excavations in which the western border of the Iron Age cemetery and the size and infrastructure of the temporary military camp need to be defined, and further field surveys carried out with the aim of a more detailed defining of the rich horizontal layers of this extraordinary archaeological site on the Danube.